

Кубаєнко А.В.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: НЕОБХІДНІСТЬ СТРУКТУРНИХ ЗМІН

Стаття присвячена проблемам оптимізації організаційних процесів досудового розслідування в умовах воєнного стану в Україні, зокрема ролі процесуального керівника у кримінальному провадженні. Зазначається, що воєнні дії породжують нові виклики для правоохоронних органів, зокрема для органів досудового розслідування та прокуратури. Зміни у політичному та соціальному контексті вимагають перегляду стратегій та моделей досудового розслідування.

Мета статті полягає у глибокому аналізі, обґрунтуванні та розробці концептуальних рекомендацій щодо необхідних структурних змін в організаційних процесах досудового розслідування в Україні в умовах воєнного стану.

Автором визначається необхідність структурних змін у системі досудового розслідування та наголошено на важливості ефективного виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. В контексті воєнного стану підкреслюється важливість забезпечення стабільності та справедливості у правовій системі.

У статті зазначається, що важливим елементом оптимізації є встановлення ключових показників ефективності (KPI) для оцінки результативності та залучення громадськості. Автором пропонуються різні моделі, такі як цифрова, інтегрована, партнерська та інноваційна, для оптимізації розслідувань у воєнний період.

У висновках підкреслюється, що в умовах воєнного стану важливість оптимізації організаційних процесів досудового розслідування стає критичною для забезпечення ефективності та оперативності дій правоохоронних органів. Автором стверджується, що об'єднуючи цифрову, інтегровану, партнерську та інноваційну моделі, можна створити єдину інтегровану платформу для оптимізації досудового розслідування. Пропонуються регулярні оновлення програмного забезпечення та стимули для впровадження новітніх технологій. Ці заходи спрямовані на підвищення ефективності та довіри громадськості до правосуддя.

Ключові слова: досудове розслідування; процесуальне керівництво; слідчий; прокурор; ефективність досудового розслідування; система правосуддя; правоохоронні органи; оцінка ефективності.

Постановка проблеми. Сучасні реалії визначають нові вимоги до системи правосуддя, зокрема до організаційних процесів досудового розслідування. Важливим аспектом цієї системи є її адаптація до особливостей внутрішньої та зовнішньої ситуації. Правоохоронні органи, зокрема органи досудового розслідування та прокуратура в умовах воєнного стану, неминуче стикаються з новими викликами та необхідністю перегляду структури та організації досудового розслідування.

Зміна політичного та соціального життя, обумовленого введенням воєнного стану, виносить на передній план питання необхідності оптимізації організаційних процесів досудового розслідування. В цьому контексті стає важливим завданням забезпечення ефективного та оперативного виявлення та розслідування протиправних дій, а з боку органів прокуратури ефективного процесу-

альне керівництво розслідуванням кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану.

Актуальність досліджуваного питання базується на сучасних викликах, які виникають у зв'язку із воєнними діями в Україні. Введення воєнного стану вимагає не лише посилення заходів безпеки, а й перегляду стратегій та методів досудового розслідування. Забезпечення стабільності, ефективності та справедливості у правовій системі стає пріоритетом, що вимагає обов'язкового аналізу та оптимізації організаційних процесів у сфері досудового розслідування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження, присвячені визначенню ефективності досудового розслідування правоохоронних органів, важливі для розробки методології та інструментів, що дозволяють здійснювати об'єктивну та комплексну оцінку їх діяльності. Серед провідних науковців, які присвятили свої

дослідження цієї теми, можна виділити таких вчених, як: Р. Благута, Т. Лелюк, А. Манукян, А. Мовчан, О. Москаленко, І. Пилипенко, Н. Татарин, О. Ромців та інші.

Несприятливі обставини, пов'язані з введенням воєнного стану в Україні, роблять ще актуальнішими питання оптимізації організаційних процесів досудового розслідування. Навіть при значному прогресі у розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення, виникають виклики, пов'язані з недостатньою об'єктивністю та точністю оцінки діяльності правоохоронних органів та процесуальним керівництвом досудовим розслідуванням.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та розробці концептуальних рекомендацій щодо необхідних структурних змін в організаційних процесах досудового розслідування в Україні в умовах введеного воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оптимізація організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень вимагає комплексного підходу. Перш за все, важливо провести аналіз поточного стану, визначивши наявність та ефективність ресурсів, а також ідентифікувати слабкі місця в процесах розслідувань. Стандартизація процесів, професійний розвиток персоналу, використання сучасних технологій, зокрема аналітичних інструментів, та поліпшення співпраці між відомствами та обміну інформацією також відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності розслідувань. Важливо встановлювати КРІ (Key Performance Indicators – ключові показники ефективності) для оцінки результативності, залучати громадськість, і систематично вдосконалювати підходи, щоб підтримувати високий рівень реагування та пристосування до змін в кримінальному середовищі.

На думку Т. Лелюк, поняття організації розслідування охоплює як організаційні так і тактичні аспекти розслідування кримінальних правопорушень, а також притаманні лише їй рівні організації розслідування. Крім того, організація розслідування охоплює в собі сукупність організаційних, тактичних та управлінських заходів, які можуть застосовуватись на різних етапах кримінального провадження, та включають в себе як планування всього процесу розслідування, його безпосереднє проведення так і профілактичні заходи, які повинні проводитись із урахуванням типових для кожної конкретної групи кримінальних правопорушень умов та обставин [1, с.197].

На нашу думку, організаційні процеси розслідування кримінальних правопорушень можна

визначити як сукупність дій, заходів і методів, які визначають порядок та способи проведення розслідувань. Ці процеси включають в себе організацію роботи правоохоронних органів, взаємодію служб та підрозділів, планування та координацію дій слідчих, забезпечення необхідними ресурсами і технічними засобами, а також здійснення контролю та взаємодії з іншими суб'єктами правопорядку. Організаційні процеси спрямовані на ефективне та системне проведення розслідувань з метою збирання, дослідження, оцінки, перевірки та використання доказів, яке спрямоване на попередження, запобігання та розкриття кримінальних правопорушень.

Аналізуючи питання ефективності досудового розслідування заслуговує на увагу позиція Н. Татарина, який зазначає, що оцінка ефективності в контексті організації та планування розслідувань кримінальних правопорушень передбачає виконання заходів моніторингу, аналізу та контролю для забезпечення упорядкованості досудового розслідування та раціонального використання ресурсів. Ефективність цього процесу вимагає аналізу отриманого ефекту в порівнянні з поставленими цілями, де поняття «ефект» визначається як перевищення результатів діяльності над витратами. Висновок про ефективність організації та планування розслідувань кримінальних правопорушень може бути зроблений, враховуючи досягнення бажаного результату, який включає в себе забезпечення процесуальної економії, доцільності та законності у досудовому розслідуванні. Бажаним ефектом є вирішення завдань кримінального провадження з упорядкуванням та оптимізацією процесу досудового розслідування, щоб отримати необхідну доказову інформацію з мінімальними затратами сил і засобів [2, с.234].

Оптимізація організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень спрямована на комплексне поліпшення не лише якісних, але й кількісних показників у цій сфері. Відповідно до принципів, зазначених в Інструкції з організації діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України, стратегічні напрями оптимізації включають у себе не лише технічні аспекти, а й покращення організаційної роботи, впровадження передового досвіду, високого рівня процесуального контролю, а також розроблення та вдосконалення тактики і методики досудового розслідування [3].

Важливим аспектом оптимізації є систематичне впровадження передових підходів та технологій, що сприяє підвищенню ефективності розсліду-

вань. Забезпечення високого рівня кваліфікації слідчих та їхнє ознайомлення з новітніми тенденціями у сфері кримінального розслідування також визнається ключовим елементом цього процесу.

Оптимізація вимагає не лише технічного удосконалення, але й покращення організаційної культури та управлінських практик. Важливо враховувати відсутність розриву у механізмі вдосконалення організації праці, що базується на фундаментальних принципах наукової організації праці [4, с.118].

Такий комплексний підхід сприятиме узгодженості дій, раціональному використанню ресурсів та вдосконаленню результативності розслідувань кримінальних правопорушень. Це, в свою чергу, призведе до підвищення рівня організації та планування відповідних заходів у сфері правопорядку на новий, більш високий рівень.

У контексті вищезазначеного, важливі аспекти оптимізації організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень визначаються рядом ключових факторів. Зокрема, до основних чинників вдосконалення відносяться законодавчі ініціативи, спрямовані на поліпшення процедур розслідувань, підвищення фінансування сфери правоохорони, використання передових науково-технічних досягнень, а також підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, зокрема тих, які здійснюють досудові розслідування. Однак, рівень ефективності також залежить від покращення інформаційно-довідкового, методичного та матеріально-технічного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень [5, с.272].

Додатковим фактором оптимізації є «підвищення ефективності організації діяльності правоохоронних органів в Україні», з упередженням на вдосконалення організації управлінської діяльності. Це передбачає уточнення об'єкта управлінської діяльності, модернізацію інформаційно-аналітичної роботи, оптимізацію процесів ухвалення управлінських рішень, створення ефективного механізму реалізації прийнятих рішень та вдосконалення системи контролю, оцінки та обліку результатів діяльності.

Аналітична складова оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, полягає в об'єктивному аналізі великої кількості інформації з метою виявлення проблем та напрямків у роботі правоохоронних органів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та розроблення рекомендацій щодо поліпшення їх діяльності на основі результатів аналізу. Ця складова є дуже важливою для забезпечення ефективної роботи правоохоронних органів та підвищення довіри

громадян до них. Аналітичне забезпечення оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів може бути використане як для внутрішньої, так і для зовнішньої оцінки роботи органів правопорядку [6, с.207].

Окремо варто зазначити, що одним із способів оптимізації організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень, безсумнівно, є цифровізація цих процесів.

Процеси цифровізації, які відбуваються у країні та суспільстві, істотно перетворюють весь комплекс історично сформованих суспільних відносин і механізмів соціальної взаємодії суб'єктів цих відносин, а зростання мобільності соціальних зв'язків висувають нові вимоги до ефективності роботи правоохоронної системи. Об'єктивною причиною такого стану є той факт, що сучасні тенденції розвитку інформаційного суспільства призвели до значного зростання деструктивного впливу зростаючих масштабів протиправної діяльності, а також нових і все більш витончених методів скоєння кримінальних правопорушень у віртуальному середовищі. Фактично нова реальність вимагає комплексного та ретельного аналізу цілей, завдань, повноважень та методів роботи усієї системи правоохоронних органів, враховуючи як силову складову, так і забезпечувальний блок. Уже нині очевидно, що адекватно протистояти новим викликам можна лише шляхом підвищення ефективності управління та координації діяльності різних елементів правоохоронної системи, зокрема шляхом оптимізації організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень

На стратегічному рівні, зміни, які відбуваються в країні та суспільстві, пов'язані з розвитком та масштабним впровадженням інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності, вимагають надання правоохоронній діяльності яскраво вираженого цільового характеру. Це насамперед означає, що функціонування всіх складових елементів правоохоронної системи має координуватися і спрямовуватися на досягнення єдиної системи головних цілей, на основі яких має визначатися сукупність запланованих (бажаних) результатів їх досягнення, і на цій основі формуватися безліч завдань, що потребують вирішення, а також сукупність реалізованих правоохоронними органами функцій, методів та принципів роботи [7, с.388].

Цифровізація діяльності правоохоронних органів, зокрема досудового розслідування, є актуальною завдяки своїй спроможності підвищувати ефективність, швидкість та об'єктивність роботи.

Використання сучасних технологій дозволяє покращити збір та аналіз доказів, забезпечити безпеку та конфіденційність інформації, а також використовувати аналітичні інструменти для прогнозування та оптимізації ресурсів.

Цільовим підтвердженням цих заходів є прийняте 17 листопада 2021 року Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Системи управління державними фінансами (СУДФ) до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації». Реалізація цього розпорядження сприятиме якійсь цифровій трансформації СУДФ, автоматизації бізнес-процесів та підвищенню ефективності контролю в сфері фінансів [8].

Крім цього, цифрова трансформація, визначена як стратегічний пріоритет у Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку, що охоплює сектор безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, включає консолідовану поетапну цифрову трансформацію органів правопорядку та прокуратури за допомогою інструментів стратегічного менеджменту, відповідних найкращим практикам ЄС. Далі передбачається впровадження інноваційних технологічних рішень для забезпечення гнучкості операцій, ефективності реагування на події та подальшу цифровізацію системи управління кримінальними провадженнями. Очікується підвищення ефективності через поліпшення доступності інформації на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг, впровадження заходів з безпеки та захисту персональних даних за європейськими стандартами, інтеграцію безпечних систем зв'язку та впровадження єдиної системи особистої автентифікації та біометричного зіставлення. Додовнюється це оновленням операційних процесів, обміном даними з інституціями ЄС та наданням органам правопорядку та прокуратури безпосереднього доступу до автоматизованих систем та баз даних [9].

Серед засобів, які сьогодні покращують роботу органів досудового розслідування можна назвати наступні: використання поліграфа для отримання показань та аналізу психофізіологічних реакцій, застосування безпілотних літальних апаратів для орієнтації на місцевості та фіксації обстановки, супутникову фотографію та відеозйомку в реальному часі, використання біометрії, інформаційно-довідкові системи, а також візуалізатори, аналізатори та спектрометри для пошуку слідів та аналізу хімічних речовин, інструменти кримінального аналізу тощо. Ці ініціативи мають на меті оптимі-

зацію організаційних процесів розслідування кримінальних правопорушень шляхом впровадження сучасних технологій та покращення комунікації між учасниками розслідувань.

Висновки. В умовах воєнного стану в Україні важливість оптимізації організаційних процесів досудового розслідування стає критичною для забезпечення ефективності та оперативності дій правоохоронних органів, а процесуальне керівництво, як важлива складова діяльності прокуратури, потребує адаптації до нових викликів воєнного часу.

В умовах сучасних викликів та трансформацій правової системи, важливо вдосконалювати досудове розслідування, враховуючи різні моделі та стратегії. Однією з ключових моделей є цифрова, яка передбачає цифровізацію процесів та використання аналітики для ефективного аналізу великих обсягів даних. Це сприяє швидкому доступу до інформації та покращує об'єктивність досудового розслідування.

Інтегрована модель включає співпрацю між органами та створення робочих груп для обговорення та вирішення складних задач та розробки стратегій розслідування. Ця модель спрямована на покращення координації та взаємодії між різними правоохоронними та органами досудового розслідування з метою оптимізації процесу розслідувань.

Партнерська модель враховує взаємодію з громадськістю та співпрацю з галузевими експертами. Це забезпечує відкритість та додатковий експертний погляд. Інноваційна модель включає впровадження новітніх технологій та експериментальні проекти для оптимізації процесів розслідувань.

Важливо зауважити, що об'єднання цих моделей може створити комплексний підхід до вдосконалення досудового розслідування. Зокрема, можна розглянути можливість створення єдиної інтегрованої платформи, яка об'єднає електронні системи, сприятиме взаємодії між органами та забезпечить залучення громадськості.

Пропозиції для вдосконалення включають регулярні оновлення програмного забезпечення та обладнання для підтримки цифрових ініціатив. Також, можливі законодавчі зміни для стимулювання впровадження новітніх технологій та сприяння партнерству з громадськістю.

Завдяки цим моделям та ініціативам можна досягти підвищення ефективності, оперативності та об'єктивності досудового розслідування, забезпечивши справедливість та довіру громадськості до органів системи правосуддя.

Список літератури:

1. Лелюк Т. Актуальні питання тлумачення змісту поняття «організації розслідування кримінальних правопорушень». *Věda a perspektívy*. 2022. № 12(19). С.187-200.
2. Татарин Н. М. Оцінка ефективності і шляхи оптимізації організації та планування розслідування кримінальних правопорушень. *Європейські перспективи*. 2020. № 1. С. 233-237.
3. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ від 06.07.2017 № 570. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>
4. Ваганова І. М. Управлінські аспекти організації праці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 49. С. 117–120.
5. Татарин Н. М. Концептуальні засади організації та планування розслідування кримінальних правопорушень: монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 332 с.
6. Кубаєнко А.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів: погляд на проблему. *Київський часопис права*. 2023. № 1. С. 202-208.
7. Кубаєнко А.В. Трансформація правоохоронної системи на сучасному етапі цифровізації та розвитку інформаційного суспільства. Адміністративістика в умовах цифровізації: теорія, правове регулювання, практика : монографія. Авт. колектив: С. В. Ківалов, Л. Р. Біла-Тіунова, Т. А. Латковська та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.369-405.
8. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Системи управління державними фінансами до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>.
9. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки: Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>

Kubaienko A.V. OPTIMIZATION OF ORGANIZATIONAL PROCESSES IN PRE-TRIAL INVESTIGATION: THE NEED FOR STRUCTURAL CHANGES

The article addresses the challenges of optimizing organizational processes in pre-trial investigation during a state of war in Ukraine, focusing on the role of the procedural leader in criminal proceedings. It is noted that military actions pose new challenges for law enforcement agencies, including pre-trial investigation bodies and the prosecution. Changes in the political and social context require a reassessment of strategies and models of pre-trial investigation.

The goal of the article is to conduct a thorough analysis, justification, and development of conceptual recommendations for necessary structural changes in organizational processes of pre-trial investigation in Ukraine during a state of war. The author identifies the need for structural changes in the pre-trial investigation system and emphasizes the importance of effective detection and investigation of criminal offenses. In the context of a state of war, the importance of ensuring stability and justice in the legal system is underscored.

The article highlights that a crucial element of optimization is the establishment of key performance indicators (KPI) for assessing performance and engaging the public. The author proposes various models, such as digital, integrated, partnership, and innovative, for optimizing investigations during wartime.

In the conclusions, it is emphasized that in a state of war, the importance of optimizing organizational processes in pre-trial investigation becomes critical to ensure the effectiveness and timeliness of law enforcement actions. The author asserts that by combining digital, integrated, partnership, and innovative models, a unified integrated platform can be created for optimizing pre-trial investigation. Regular updates to software and incentives for the implementation of cutting-edge technologies are proposed. These measures are aimed at enhancing efficiency and public trust in the justice system.

Key words: *pre-trial investigation; procedural leadership; investigator; prosecutor; efficiency of pre-trial investigation; justice system; law enforcement agencies; performance assessment.*